

MAZOWIECKIE
CENTRUM POLITYKI
SPOŁECZNEJ

25^{lat} Mazowsze

Postępowanie i egzekucja świadczeń nienależnie pobranych

7 października 2024 r.

radca prawny Joanna Jańczy

Świadczenie nienależnie pobrane a świadczenie nienależne

- Dwa pozornie tożsame sformułowania rodzą jednak skrajnie inne skutki.
- **Świadczenie nienależne** obiektywnie, np. wypłacane bez podstawy prawnej.
- Za kwoty nienależnie pobranych świadczeń uważa się:
- **świadczenia wypłacone** mimo zaistnienia okoliczności powodujących ustanie prawa do świadczeń albo wstrzymanie ich wypłaty w całości lub w części, jeżeli *osoba pobierająca świadczenie była pouczona o braku prawa do ich pobierania*;
- **świadczenia przyznane lub wypłacone** na podstawie nieprawdziwych zeznań lub fałszywych dokumentów albo w innych przypadkach świadomego wprowadzania w błąd organu wypłacającego świadczenia przez osobę pobierającą świadczenia.
- Przy świadczeniach nienależnie pobranych mamy złą wolę pobierającego - **pobrane przez osobę, której można przypisać określone cechy dotyczące stanu świadomości (woli) lub określone działania (zaniechania)**.
- *Reasumując: Za świadczenie nienależne uznaje się świadczenie wypłacone bez podstawy prawnej. Z kolei świadczenie nienależnie pobrane musi być zwrócone, gdyż osoba, która je przyjęła działała świadomie, w złej wierze, a więc wiedząc, że nie ma prawa pobierać określonego świadczenia.*
- **Obowiązek zwrotu takiego świadczenia obciąża tylko tego, kto przyjął świadczenie w złej wierze, wiedząc, że mu się ono nie należy.**

Sąd Najwyższy w wyroku z dnia 4 września 2007 r. sygn. akt: I UK 90/07

- Na gruncie ZUS, ale analogiczne:

„mimo pewnych różnic terminologicznych (art. 84 ustawy systemowej stanowi o „pobraniu nienależnego świadczenia” oraz o „kwotach nienależnie pobranych świadczeń”, natomiast art. 138 ustawy emerytalnej o „nienależnie pobranym świadczeniu”) **łączą one dwa elementy, które są rozdzielone w przepisach prawa cywilnego**. W przepisach prawa cywilnego pojęcie nienależnego świadczenia jest zobiektywizowane (art. 410 § 2 k.c.), natomiast elementy odnoszące się do stanu świadomości (woli) wzbogaconego są uregulowane odrębnie (art. 409 k.c.), a więc nie są objęte definicją tego pojęcia. W przepisach prawa ubezpieczeniowego następuje połączenie tych elementów w samej definicji „świadczenia nienależnie pobranego”, a więc w prawie ubezpieczeń społecznych **„świadczenie nienależnie pobrane” to nie tylko „świadczenie nienależne” (obiektywnie, np. wypłacane bez podstawy prawnej), ale także „nienależnie pobrane”, a więc pobrane przez osobę, której można przypisać określone cechy dotyczące stanu świadomości (woli) lub określone działania (zaniechania)**. To jest właśnie podstawa rozróżnienia „świadczenia nienależnego” od „świadczenia nienależnie pobranego”.

Świadczenia nienależnie pobrane w pomocy społecznej

- **Art. 6 pkt 16 ups świadczenie nienależnie** pobrane to świadczenie pieniężne uzyskane na podstawie przedstawionych nieprawdziwych informacji lub niepoinformowania o zmianie sytuacji materialnej lub osobistej.

Konsekwencje nienależnie pobranego świadczenia z pomocy społecznej

- **Art. 98 ups**

Świadczenia *nienależnie* pobrane podlegają zwrotowi od osoby lub rodziny korzystającej ze świadczeń z pomocy społecznej, niezależnie od dochodu rodziny. Art. 104 ust. 4 stosuje się odpowiednio.

- **Art. 104. ups**

1. Należności z tytułu wydatków na świadczenia z pomocy społecznej, z tytułu opłat określonych przepisami ustawy oraz z tytułu nienależnie pobranych świadczeń podlegają ściągnięciu w trybie przepisów o postępowaniu egzekucyjnym w administracji.
2. W przypadku posiadania uprawnień do świadczeń pieniężnych z pomocy społecznej kwoty opłat, o których mowa w art. 97, oraz nienależnie pobranych świadczeń pieniężnych podlegają potrąceniu z bieżących wypłat, nie więcej jednak niż 50% aktualnie pobieranego świadczenia.
3. Wysokość należności, o których mowa w ust. 1, podlegających zwrotowi oraz terminy ich zwrotu ustala się w drodze decyzji administracyjnej.
4. W przypadkach szczególnie uzasadnionych, zwłaszcza jeżeli żądanie zwrotu wydatków na udzielone świadczenie, z tytułu opłat określonych w ustawie oraz z tytułu nienależnie pobranych świadczeń w całości lub w części stanowiłoby dla osoby zobowiązanej nadmierne obciążenie lub też niweczyłoby skutki udzielanej pomocy, właściwy organ, który wydał decyzję w sprawie zwrotu należności, o których mowa w ust. 1, na wniosek pracownika socjalnego lub osoby zainteresowanej, może odstąpić od żądania takiego zwrotu, umorzyć kwotę nienależnie pobranych świadczeń w całości lub w części, odroczyć termin płatności albo rozłożyć na raty.
5. Należności, o których mowa w ust. 1, ulegają przedawnieniu z upływem 3 lat, licząc od dnia, w którym decyzja ustalająca te należności stała się ostateczna.
6. Bieg przedawnienia przerywa odroczenie terminu płatności należności lub rozłożenie spłaty należności na raty. Po przerwaniu biegu terminu przedawnienia biegnie on na nowo od dnia następującego po dniu ustalonym jako ostatni dzień spłaty odroczonej należności lub po dniu ustalonym jako ostatni dzień spłaty ostatniej raty należności.
7. Nie wydaje się decyzji o zwrocie nienależnie pobranych świadczeń, jeżeli od terminu ich pobrania upłynęło więcej niż 10 lat.
8. Należności, o których mowa w ust. 1, podlegają zwrotowi na rachunek bankowy odpowiednio gminy, powiatu lub samorządu województwa.

Wyrok WSA w Lublinie z dnia 11 maja 2022 r. II SA/Lu 64/22

- Skoro racjonalny ustawodawca w art. 6 pkt 16 u.p.s. posługuje się pojęciem „świadczenia nienależnie pobranego”, a nie „świadczenia nienależnego”, to przy ustalaniu świadczenia nienależnie pobranego i orzekaniu o jego zwrocie, nie wystarczy samo stwierdzenie, że świadczenia pieniężne z pomocy społecznej zostały - z obiektywnych względów - wypłacone nienależnie osobie lub rodzinie. To oznacza, że organ orzekając o zwrocie świadczenia, powinien badać, czy strona była świadoma tego, że świadczenie jej się nie należy, a więc **powinien oceniać winę strony**.
- Przez nienależnie pobrane świadczenie należy rozumieć jedynie takie świadczenie pieniężne z pomocy społecznej, które zostało pobrane przez osobę lub rodzinę, jakiej można przypisać określone cechy dotyczące stanu świadomości (woli) lub określone działania (zaniechania). Stwierdzenie, że osoba lub rodzina korzystająca ze świadczeń pieniężnych wypłacanych przez organy pomocy społecznej pobrała takie świadczenia w sposób nienależny w rozumieniu art. 6 pkt 16 u.p.s., wymaga wykazania przez organy administracji, **że podmioty te miały świadomość co do zaistnienia okoliczności mających wpływ na przyznanie tego świadczenia i pomimo tego przedstawiły organowi nieprawdziwe informacje lub nie poinformowały o zmianie sytuacji materialnej bądź osobistej**. Dla prawidłowego ustalenia istnienia obowiązku zwrotu nienależnie pobranego świadczenia decydujące znaczenie ma więc świadomość osoby lub osób pobierających świadczenie.

Świadczenia rodzinne nienależnie pobrane

- **Art. 30 ust 2 usr** - Za nienależnie pobrane *świadczenia rodzinne* uważa się:

1) *świadczenia rodzinne* wypłacone mimo zaistnienia okoliczności powodujących ustanie, zawieszenie prawa do *świadczeń rodzinnych* lub zmniejszenie wysokości przysługujących *świadczeń rodzinnych* albo wstrzymanie wypłaty *świadczeń rodzinnych* w całości lub w części, jeżeli osoba pobierająca te świadczenia była pouczona o braku prawa do ich pobierania;

1a) *świadczenia rodzinne* wypłacone w związku z zastosowaniem przepisów o utracie i uzyskaniu dochodu - po ustaleniu, że wystąpiły okoliczności, o których mowa w art. 5 ust. 4c;

2) *świadczenia rodzinne* przyznane lub wypłacone na podstawie fałszywych zeznań lub dokumentów albo w innych przypadkach świadomego wprowadzenia w błąd przez osobę pobierającą te świadczenia;

3) *świadczenia rodzinne* wypłacone w przypadku, o którym mowa w art. 23a ust. 5, za okres od dnia, w którym osoba stała się uprawniona do *świadczeń rodzinnych* w innym państwie w związku ze stosowaniem przepisów o koordynacji systemów zabezpieczenia społecznego, do dnia wydania decyzji o uchyleniu decyzji przyznającej *świadczenia rodzinne*;

4) *świadczenia rodzinne* przyznane na podstawie decyzji, której następnie stwierdzono nieważność z powodu jej wydania bez podstawy prawnej lub z rażącym naruszeniem prawa albo *świadczenie rodzinne* przyznane na podstawie decyzji, która została następnie uchylona w wyniku wznowienia postępowania i osobie odmówiono prawa do *świadczenia rodzinnego*;

5) *świadczenia rodzinne* wypłacone osobie innej niż osoba, która została wskazana w decyzji przyznającej *świadczenia rodzinne*, z przyczyn niezależnych od organu, który wydał tę decyzję.

Konsekwencje nienależnie pobranego świadczenia rodzinnego

2b. Od kwot nienależnie pobranych *świadczeń rodzinnych*, o których mowa w ust. 2 pkt 1-3 i 5, naliczane są odsetki ustawowe za opóźnienie.

2c. W przypadku gdy nienależnie pobrane *świadczenia rodzinne* wynikają z decyzji tymczasowej wydanej na podstawie przepisów o koordynacji systemów zabezpieczenia społecznego, przepisu ust. 2b nie stosuje się.

3. Należności z tytułu nienależnie pobranych *świadczeń rodzinnych* ulegają przedawnieniu z upływem 3 lat, licząc od dnia, w którym decyzja o ustaleniu i zwrocie nienależnie pobranych świadczeń stała się ostateczna.

4. Bieg przedawnienia przerywa:

1) odroczenie terminu płatności należności,

2) rozłożenie spłaty należności na raty,

3) zastosowanie środka egzekucyjnego, o którym dłużnik został powiadomiony - przy czym po przerwaniu biegu terminu przedawnienia biegnie on na nowo odpowiednio od dnia następującego po dniu odroczenia terminu płatności należności, rozłożenia spłaty należności na raty lub zastosowania środka egzekucyjnego, o którym dłużnik został powiadomiony.

5. Decyzja o ustaleniu i zwrocie nienależnie pobranych *świadczeń rodzinnych* nie jest wydawana, jeżeli od terminu ich pobrania upłynęło więcej niż 10 lat.

8. Kwoty nienależnie pobranych *świadczeń rodzinnych* podlegają zwrotowi łącznie z odsetkami ustawowymi za opóźnienie na rachunek bankowy wskazany przez organ właściwy. Odsetki są naliczane od pierwszego dnia miesiąca następującego po dniu wypłaty *świadczeń rodzinnych* do dnia spłaty.

9. Organ właściwy, który wydał decyzję w sprawie nienależnie pobranych *świadczeń rodzinnych*, może umorzyć kwotę nienależnie pobranych *świadczeń rodzinnych* łącznie z odsetkami w całości lub w części, odroczyć termin płatności albo rozłożyć na raty, jeżeli zachodzą szczególnie uzasadnione okoliczności dotyczące sytuacji rodziny.

10. W przypadku zwrotu nienależnie pobranych *świadczeń rodzinnych* w formie czeku, nie realizuje się czeku, gdy kwota zwrotu jest niższa niż koszty obsługi czeku.

11. W przypadku śmierci osoby, która pobrała nienależnie *świadczenia rodzinne*, należności, o których mowa w ust. 2 i 8, wygasają.

Konsekwencje nienależnie pobranego świadczenia rodzinnego

- **Art. 30 ust 6 i 7 usr:**

- Kwoty nienależnie pobranych *świadczeń rodzinnych* ustalone ostateczną decyzją podlegają potrąceniu z wypłacanych *świadczeń rodzinnych*, wypłacanych zasiłków dla opiekunów, o których mowa w ustawie z dnia 4 kwietnia 2014 r. o ustaleniu i wypłacie zasiłków dla opiekunów, wypłacanego świadczenia wychowawczego oraz wypłacanego świadczenia dobry start.
- Nienależnie pobrane *świadczenia rodzinne* podlegają egzekucji w trybie przepisów o postępowaniu egzekucyjnym w administracji.

Szczególny przypadek po śmierci - art. 30a usr

- 1. Podmiot prowadzący rachunek płatniczy oraz bank i spółdzielcza kasa oszczędnościowo-kredytowa prowadzące rachunek inny niż płatniczy, a także wydawca instrumentu płatniczego są obowiązani zwrócić z tych rachunków organowi właściwemu na jego wniosek kwoty *świadczeń rodzinnych* przekazane po dniu śmierci osoby uprawnionej na ten rachunek albo instrument płatniczy.
- 2. Podmiot prowadzący rachunek płatniczy oraz bank i spółdzielcza kasa oszczędnościowo-kredytowa prowadzące rachunek inny niż płatniczy, a także wydawca instrumentu płatniczego są zwolnieni od wypłaty pełnej lub częściowej kwoty, o której mowa w ust. 1, jeżeli przed otrzymaniem wniosku organu właściwego dokonali z tych rachunków wypłat innym osobom i te wypłaty nie pozwalają zrealizować wniosku w całości lub części, oraz w terminie 30 dni od dnia otrzymania wniosku poinformują o tym ten organ, wraz ze wskazaniem osób, które pobrały wypłaty.
- 3. Zwrot kwot *świadczeń rodzinnych*, o którym mowa w ust. 1, uznaje się za zwrot świadczeń nienależnie pobranych.

Art. 31. [Wypłata świadczeń rodzinnych w przypadku wadliwych działań właściwych podmiotów]

- Jeżeli odmowa przyznania *świadczeń rodzinnych* lub ustalenie ich wysokości były następstwem błędu podmiotu realizującego zadania w zakresie *świadczeń rodzinnych*, wypłata *świadczeń rodzinnych* może nastąpić za 3 lata wstecz, licząc od dnia zawiadomienia o popełnieniu błędu lub dnia wydania decyzji prostującej błąd z urzędu.

Czyli świadczenia nienależne to:

- ze świadczeniami nienależnie pobranymi mamy do czynienia tylko w przypadku świadczeń pieniężnych (wydatki na świadczenia o charakterze niepieniężnym nie mieszczą się w tym pojęciu);
- jeśli zostały uzyskane na podstawie okoliczności świadomego (!) wprowadzenia w błąd organu bądź świadomego (!) niepoinformowania o zmianie mającej istotny wpływ na prawo do świadczeń.

Ustawa o pomocy państwa w wychowaniu dzieci

- Art. 25 uwd

1. Osoba, która pobrała nienależnie świadczenie wychowawcze, jest obowiązana do jego zwrotu.

2. Za nienależnie pobrane świadczenie wychowawcze uważa się:

2) świadczenie wychowawcze przyznane lub wypłacone na podstawie fałszywych zeznań lub dokumentów albo w innych przypadkach świadomego wprowadzenia w błąd przez osobę pobierającą to świadczenie;

5) świadczenie wychowawcze wypłacone osobie innej niż osoba, której świadczenie zostało przyznane, z przyczyn niezależnych od Zakładu Ubezpieczeń Społecznych;

6) świadczenie wychowawcze wypłacone mimo braku prawa do tego świadczenia.

2a. Za nienależnie pobrane świadczenie wychowawcze nie uznaje się świadczenia przyznanego rodzicowi, opiekunowi prawnemu dziecka albo opiekunowi faktycznemu dziecka, który zmarł, pobranego przez rodzica, opiekuna prawnego dziecka albo opiekuna faktycznego dziecka, którym zostało ustalone prawo do świadczenia wychowawczego na podstawie art. 18 ust. 2b.

3. Od kwot nienależnie pobranego świadczenia wychowawczego, o którym mowa w ust. 2 pkt 2, 5 i 6, są naliczane odsetki ustawowe za opóźnienie, chyba że przyznanie świadczenia wychowawczego było następstwem błędu Zakładu Ubezpieczeń Społecznych.

3a. W przypadkach gdy nienależnie pobrane świadczenie wychowawcze wynika z decyzji tymczasowej wydanej na podstawie przepisów o koordynacji systemów zabezpieczenia społecznego, przepisu ust. 3 nie stosuje się.

Art. 25 uwd

4. Należności z tytułu nienależnie pobranego świadczenia wychowawczego ulegają przedawnieniu z upływem 3 lat, licząc od dnia, w którym decyzja o ustaleniu i zwrocie nienależnie pobranego świadczenia wychowawczego stała się ostateczna.

5. Bieg przedawnienia przerywa:

- 1) odroczenie terminu płatności należności,
- 2) rozłożenie spłaty należności na raty,
- 3) zastosowanie środka egzekucyjnego, o którym dłużnik został powiadomiony,
- 4) ogłoszenie upadłości

- przy czym po przerwaniu biegu terminu przedawnienia biegnie on na nowo odpowiednio od dnia następującego po dniu odroczenia terminu płatności należności, rozłożenia spłaty należności na raty, zastosowania środka egzekucyjnego, o którym dłużnik został powiadomiony, lub ogłoszenia upadłości.

6. Decyzja o ustaleniu i zwrocie nienależnie pobranego świadczenia wychowawczego nie jest wydawana, jeżeli od terminu jego pobrania upłynęło więcej niż 2 lata.

7. Kwoty nienależnie pobranego świadczenia wychowawczego łącznie z odsetkami ustawowymi za opóźnienie ustalone ostateczną decyzją podlegają potrąceniu z wypłacanego świadczenia wychowawczego, świadczenia dobry start oraz ze świadczeń z ubezpieczeń społecznych wypłacanych przez Zakład Ubezpieczeń Społecznych. Kwoty nienależnie pobranego świadczenia wychowawczego łącznie z odsetkami ustawowymi za opóźnienie ustalone ostateczną decyzją podlegają również potrąceniu z wypłacanego rodzinnego kapitału opiekuńczego, o którym mowa w [ustawie](#) z dnia 17 listopada 2021 r. o rodzinnym kapitale opiekuńczym, oraz z wypłacanego dofinansowania obniżenia opłaty rodzica za pobyt dziecka w żłobku, klubie dziecięcym lub u dziennego opiekuna, o którym mowa w [art. 64c ust. 1](#) ustawy z dnia 4 lutego 2011 r. o opiece nad dziećmi w wieku do lat 3.

8. Nienależnie pobrane świadczenie wychowawcze podlega egzekucji w trybie przepisów o postępowaniu egzekucyjnym w administracji.

9. Kwoty nienależnie pobranego świadczenia wychowawczego podlegają zwrotowi łącznie z odsetkami ustawowymi za opóźnienie na rachunek bankowy wskazany przez Zakład Ubezpieczeń Społecznych. Odsetki są naliczane od pierwszego dnia miesiąca następującego po dniu wypłaty świadczenia wychowawczego do dnia spłaty.

10. Zakład Ubezpieczeń Społecznych może odstąpić od żądania zwrotu kwoty nienależnie pobranego świadczenia wychowawczego łącznie z odsetkami w całości lub w części, odroczyć termin płatności albo rozłożyć na raty, jeżeli zachodzą szczególnie uzasadnione okoliczności dotyczące sytuacji rodziny. Do nienależnie pobranego świadczenia wychowawczego stosuje się odpowiednio [art. 84 ust. 8a-8e](#) ustawy z dnia 13 października 1998 r. o systemie ubezpieczeń społecznych (Dz. U. z 2022 r. poz. 1009, z późn. zm.).

11. W przypadku zwrotu nienależnie pobranego świadczenia wychowawczego w formie czeku, nie realizuje się czeku, gdy kwota zwrotu jest niższa niż koszty obsługi czeku.

Śmierć zobowiązanego

- **Art. 25 ust 12.** W przypadku śmierci osoby, która pobrała nienależnie świadczenie wychowawcze, wygasają należności, o których mowa w ust. 2 i 9.
- **Art. 26.** [Zwrot świadczenia w razie śmierci osoby uprawnionej]
 1. Podmiot prowadzący rachunek płatniczy oraz bank i spółdzielcza kasa oszczędnościowo-kredytowa prowadzące rachunek inny niż płatniczy, a także wydawca instrumentu płatniczego są obowiązani zwrócić z tych rachunków Zakładowi Ubezpieczeń Społecznych na jego wniosek kwoty świadczenia wychowawczego przekazane po dniu śmierci osoby uprawnionej na ten rachunek albo instrument płatniczy.
 2. Podmiot prowadzący rachunek płatniczy oraz bank i spółdzielcza kasa oszczędnościowo-kredytowa prowadzące rachunek inny niż płatniczy, a także wydawca instrumentu płatniczego są zwolnieni od wypłaty pełnej lub częściowej kwoty, o której mowa w ust. 1, jeżeli przed otrzymaniem wniosku Zakładu Ubezpieczeń Społecznych dokonali z tych rachunków wypłat innym osobom i te wypłaty nie pozwalają zrealizować wniosku w całości lub w części, oraz w terminie 30 dni od dnia otrzymania wniosku poinformują o tym Zakład Ubezpieczeń Społecznych, wraz ze wskazaniem osób, które pobrały wypłaty.
 3. Zwrot kwot świadczenia wychowawczego, o którym mowa w ust. 1, uznaje się za zwrot świadczeń nienależnie pobranych.

Przejęcie kompetencji na ZUS od 2022

- Zgodnie z uzasadnieniem do zmiany ustawy: „Proponowane rozwiązanie ma na celu zmianę organu właściwego do ustalania prawa do świadczenia wychowawczego w ten sposób, że ma stać się nim ZUS. Oznacza to, że w konsekwencji ZUS m.in.: ...stanie się właściwym do składania wniosku o przyznanie prawa do świadczenia i jego wypłaty, w tym wydawania decyzji o odmowie przyznania świadczenia wychowawczego, zmiany prawa do tego świadczenia albo rozstrzygnięcia w sprawie nienależnie pobranego świadczenia, będzie egzekwować nienależnie pobrane świadczenie wychowawcze w rozumieniu Ustawy 500+, w tym umarzać kwoty nienależnie pobranych świadczeń wychowawczych.

Nienależnie pobrane świadczenie z funduszu alimentacyjnego – art. 2 ust 7 pua

- Nienależnie pobrane świadczenie - oznacza to świadczenie z funduszu alimentacyjnego:
 - a) wypłacone mimo zaistnienia okoliczności powodujących ustanie albo wstrzymanie wypłaty świadczenia w całości lub w części,
 - b) przyznane lub wypłacone w przypadku świadomego wprowadzenia w błąd przez osobę pobierającą te świadczenia,
 - c) wypłacone bez podstawy prawnej lub z rażącym naruszeniem prawa, jeżeli stwierdzono nieważność decyzji przyznającej świadczenie albo w wyniku wznowienia postępowania uchylono decyzję przyznającą świadczenie i odmówiono prawa do świadczenia,
 - d) wypłacone, w przypadku gdy osoba uprawniona w okresie ich pobierania otrzymała, niezgodnie z kolejnością określoną w art. 28, zaległe lub bieżące alimenty, do wysokości otrzymanych w tym okresie alimentów,
 - f) wypłacone osobie innej niż osoba, która została wskazana w decyzji przyznającej świadczenia z funduszu alimentacyjnego, z przyczyn niezależnych od organu, który wydał tę decyzję,
 - g) wypłacone w związku z zastosowaniem przepisów o utracie i uzyskaniu dochodu - po ustaleniu, że wystąpiły okoliczności, o których mowa w art. 9 ust. 4b;

WSA Szczecin II SA/Sz 595/23

- Obowiązek obciąża tylko tego, kto przyjął świadczenie w złej wierze, wiedząc, że mu się ono nie należy, co dotyczy zarówno osoby, która została pouczona o okolicznościach, w jakich nie powinna pobierać świadczeń, jak też tej osoby, która uzyskała świadczenie na podstawie nieprawdziwych zeznań, dokumentów albo w innych przypadkach świadomego wprowadzenia w błąd instytucji zobowiązanej do wypłaty świadczenia. Zatem dla prawidłowego ustalenia istnienia obowiązku zwrotu nienależnie pobranego świadczenia decydujące znaczenie ma świadomość osoby pobierającej świadczenie.

WSA w Szczecinie II SA/Sz 23/23

- Nie można uznać pobranych świadczeń za nienależne, jeżeli strona przyjmowała je bez świadomości, że jej się nie należały. Przyjmuje się zatem, że obowiązek obciąża tylko tego, kto przyjął świadczenie w złej wierze, wiedząc, że mu się ono nie należy, co dotyczy zarówno osoby, która została pouczona o okolicznościach, w jakich nie powinna pobierać świadczeń, jak też tej osoby, która uzyskała świadczenie na podstawie nieprawdziwych zeznań, dokumentów albo w innych przypadkach świadomego wprowadzenia w błąd instytucji zobowiązanej do wypłaty świadczenia. Zatem dla prawidłowego ustalenia istnienia obowiązku zwrotu nienależnie pobranego świadczenia decydujące znaczenie ma świadomość osoby pobierającej świadczenie.

Art. 23 pua nienależnie pobrane świadczenia z funduszu alimentacyjnego

1. Osoba, która pobrała nienależnie świadczenia, jest obowiązana do ich zwrotu.

1a. Od kwot nienależnie pobranego świadczenia, o którym mowa w art. 2 pkt 7 lit. a, b, d, f i g, naliczane są odsetki ustawowe za opóźnienie.

2. Należności z tytułu nienależnie pobranych świadczeń ulegają przedawnieniu z upływem 3 lat, licząc od dnia, w którym decyzja o ustaleniu i zwrocie nienależnie pobranych świadczeń stała się ostateczna.

3. Bieg przedawnienia przerywa:

1) odroczenie terminu płatności należności,

2) rozłożenie spłaty należności na raty,

3) zastosowanie środka egzekucyjnego, o którym dłużnik został powiadomiony

- przy czym po przerwaniu biegu terminu przedawnienia biegnie on na nowo odpowiednio od dnia następującego po dniu odroczenia terminu płatności należności, rozłożenia spłaty należności na raty lub zastosowania środka egzekucyjnego, o którym dłużnik został powiadomiony.

FUNDUSZ
ALIMENTACYJNY

Art. 23 pua nienależnie pobrane świadczenia z funduszu alimentacyjnego

4. Decyzja o ustaleniu i zwrocie nienależnie pobranych świadczeń nie jest wydawana, jeżeli od terminu ich pobrania upłynęło więcej niż 10 lat.
5. Kwoty nienależnie pobranych świadczeń wraz z odsetkami ustalone ostateczną decyzją podlegają potrąceniu z bieżąco wypłacanych świadczeń z funduszu.
6. Nienależnie pobrane świadczenia wraz z odsetkami podlegają egzekucji w trybie przepisów o postępowaniu egzekucyjnym w administracji.
7. Odsetki są naliczane od pierwszego dnia miesiąca następującego po dniu wypłaty świadczeń z funduszu alimentacyjnego, do dnia spłaty.
8. Organ właściwy wierzyciela, który wydał decyzję w sprawie nienależnie pobranych świadczeń z funduszu alimentacyjnego, może umorzyć kwotę nienależnie pobranych świadczeń wraz z odsetkami w całości lub w części, odroczyć termin płatności albo rozłożyć na raty, jeżeli zachodzą szczególnie uzasadnione okoliczności dotyczące sytuacji rodziny.

Śmierć zobowiązanego do zwrotu

- **Art. 23 ust 9.** W przypadku śmierci osoby, która pobrała nienależnie świadczenia, należności, o których mowa w ust. 1, wygasają.
- **Art. 23a.** [Obowiązek zwrotu świadczeń przekazanych po dniu śmierci osoby uprawnionej]
 1. Podmiot prowadzący rachunek płatniczy oraz bank i spółdzielcza kasa oszczędnościowo-kredytowa prowadzące rachunek inny niż płatniczy, a także wydawca instrumentu płatniczego są obowiązani zwrócić z tych rachunków organowi właściwemu wierzyciela na jego wniosek kwoty świadczeń z funduszu alimentacyjnego przekazane po dniu śmierci osoby uprawnionej na ten rachunek albo instrument płatniczy.
 2. Podmiot prowadzący rachunek płatniczy oraz bank i spółdzielcza kasa oszczędnościowo-kredytowa prowadzące rachunek inny niż płatniczy, a także wydawca instrumentu płatniczego, są zwolnieni od wypłaty pełnej lub częściowej kwoty, o której mowa w ust. 1, jeżeli przed otrzymaniem wniosku organu właściwego wierzyciela dokonali z tych rachunków wypłat innym osobom i te wypłaty nie pozwalają zrealizować wniosku w całości lub części oraz w terminie 30 dni od dnia otrzymania wniosku poinformują o tym ten organ wraz ze wskazaniem osób, które pobrały wypłaty.
 3. Zwrot kwot świadczeń z funduszu alimentacyjnego, o którym mowa w ust. 1, uznaje się za zwrot świadczeń nienależnie pobranych.

Dochodzenie zwrotu świadczeń nienależnie pobranych z ups

- Art. 104 ust 3 ups Wysokość należności, o których mowa w ust. 1 (świadczenia nienależnie pobranego), podlegających zwrotowi oraz terminy ich zwrotu ustala się **w drodze decyzji administracyjnej**.
- Decyzja musi zawierać więc:
 - 1) stwierdzenie, że świadczenie zostało pobrane nienależnie,
 - 2) wysokość nienależnie pobranego świadczenia,
 - 3) obowiązek jego zwrotu,
 - 4) termin wykonania obowiązku,
 - 5) ewentualnie wysokość potrącenia i z jakich świadczeń (art. 104 ust 2 *W przypadku posiadania uprawnień do świadczeń pieniężnych z pomocy społecznej kwoty opłat, o których mowa w art. 97, oraz nienależnie pobranych świadczeń pieniężnych podlegają potrąceniu z bieżących wypłat, nie więcej jednak niż 50% aktualnie pobieranego świadczenia*)

Takich wymogów jak np. termin nie ma w pozostałych przypadkach nienależnych świadczeń.

Dochodzenie zwrotu świadczeń rodzinnych nienależnie pobranych

- Tutaj też musi być **decyzja** bo art. 30 wskazuje:

3. Należności z tytułu nienależnie pobranych *świadczeń rodzinnych* ulegają przedawnieniu z upływem 3 lat, licząc od dnia, w którym **decyzja o ustaleniu i zwrocie** nienależnie pobranych świadczeń stała się ostateczna.

6. Kwoty nienależnie pobranych *świadczeń rodzinnych* ustalone **ostateczną decyzją** podlegają potrąceniu z wypłacanych *świadczeń rodzinnych*, wypłacanych zasiłków dla opiekunów, o których mowa w ustawie z dnia 4 kwietnia 2014 r. o ustaleniu i wypłacie zasiłków dla opiekunów, wypłacanego świadczenia wychowawczego oraz wypłacanego świadczenia dobry start. i od terminu ich pobrania upłynęło więcej niż 10 lat.

9. Organ właściwy, **który wydał decyzję w sprawie nienależnie pobranych świadczeń rodzinnych**, może umorzyć kwotę nienależnie pobranych *świadczeń rodzinnych* łącznie z odsetkami w całości lub w części, odroczyć termin płatności albo rozłożyć na raty, jeżeli zachodzą szczególnie uzasadnione okoliczności dotyczące sytuacji rodziny.

Świadczenia wychowawcze i alimentacyjne

Także musi być decyzja, co wynika z:

- art. 25 uwd 6. **Decyzja o ustaleniu i zwrocie** nienależnie pobranego świadczenia wychowawczego nie jest wydawana, jeżeli od terminu jego pobrania upłynęło więcej niż 2 lata.
- Art. 23 pua ust 2 Należności z tytułu nienależnie pobranych świadczeń ulegają przedawnieniu z upływem 3 lat, licząc od dnia, w którym **decyzja o ustaleniu i zwrocie** nienależnie pobranych świadczeń stała się ostateczna.

Ustalenie świadczenia nienależnego - postępowanie

- Postępowanie o ustalenie i zwrot świadczenia nienależnie pobranego jest zwykłym postępowaniem toczącym się w ramach wymogów KPA a co za tym idzie muszą być respektowane jego zasady plus dodatkowe wymogi z przepisów szczególnych
- 1. Musi być wszczęcie postępowania i zawiadomienie o nim strony
- 2. Musi być postępowanie dowodowe
- 3. Musi być umożliwienie zapoznania z aktami i wypowiedzenia się co do dowodów art. 10 kpa
- 4. Należy zbadać przesłanki zastosowania ewentualnych ulg

Główne zasady KPA:

1. Zasada praworządności art. 6 kpa: „Organy administracji publicznej działają na podstawie przepisów prawa” – do każdego działania musi być podana podstawa prawna

2. Zasada prawdy obiektywnej; zasada uwzględniania interesu społecznego i słusznego interesu obywateli art. 7 kpa: „W toku postępowania organy administracji publicznej stoją na straży praworządności, z urzędu lub na wniosek stron podejmują wszelkie czynności niezbędne do dokładnego wyjaśnienia stanu faktycznego oraz do załatwienia sprawy, mając na względzie interes społeczny i słuszny interes obywateli.”

3. Zasada rozstrzygnięcia wątpliwości prawnych na korzyść strony art. 7a kpa: „Jeżeli przedmiotem postępowania administracyjnego jest nałożenie na stronę obowiązku bądź ograniczenie lub odebranie stronie uprawnienia, a w sprawie pozostają wątpliwości co do treści normy prawnej, wątpliwości te są rozstrzygane na korzyść strony, chyba że sprzeciwiają się temu sporne interesy stron albo interesy osób trzecich, na które wynik postępowania ma bezpośredni wpływ.”

4. Współdziałanie organów administracji publicznej art. 7b kpa: „W toku postępowania organy administracji publicznej współdziałają ze sobą w zakresie niezbędnym do dokładnego wyjaśnienia stanu faktycznego i prawnego sprawy, mając na względzie interes społeczny i słuszny interes obywateli oraz sprawność postępowania, przy pomocy środków adekwatnych do charakteru, okoliczności i stopnia złożoności sprawy.”

5. Zasada zaufania do władzy publicznej; art. 8 kpa: „Organy administracji publicznej prowadzą postępowanie w sposób budzący zaufanie jego uczestników do władzy publicznej, kierując się zasadami proporcjonalności, bezstronności i równego traktowania.”

6. Zasada informowania stron art. 9 kpa: „Organy administracji publicznej są obowiązane do należytego i wyczerpującego informowania stron o okolicznościach faktycznych i prawnych, które mogą mieć wpływ na ustalenie ich praw i obowiązków będących przedmiotem postępowania administracyjnego. Organy czuwają nad tym, aby strony i inne osoby uczestniczące w postępowaniu nie poniosły szkody z powodu niezajomości prawa, i w tym celu udzielają im niezbędnych wyjaśnień i wskazówek.”

7. Zasada czynnego udziału strony w postępowaniu - art. 10 kpa:

§ 1. Organy administracji publicznej obowiązane są zapewnić stronom czynny udział w każdym stadium postępowania, a przed wydaniem decyzji umożliwić im wypowiedzenie się co do zebranych dowodów i materiałów oraz zgłoszonych żądań.

§ 2. Organy administracji publicznej mogą odstąpić od zasady określonej w § 1 tylko w przypadkach, gdy załatwienie sprawy nie cierpi zwłoki ze względu na niebezpieczeństwo dla życia lub zdrowia ludzkiego albo ze względu na grożącą niepowetowaną szkodę materialną.

§ 3. Organ administracji publicznej obowiązany jest utrwalić w aktach sprawy, w drodze adnotacji, przyczyny odstąpienia od zasady określonej w § 1.

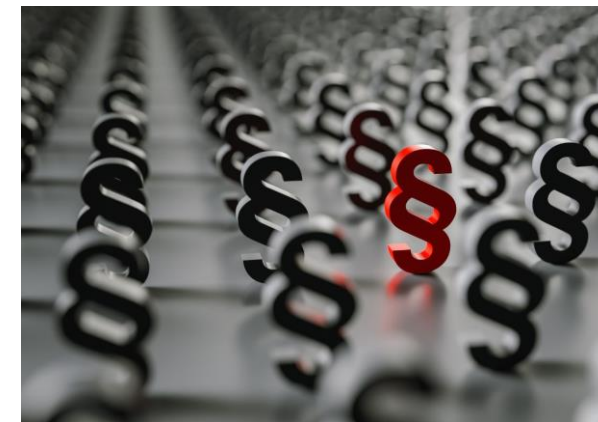
8. Zasada przekonywania art. 11 kpa: „Organy administracji publicznej powinny wyjaśniać stronom zasadność przesłanek, którymi kierują się przy załatwieniu sprawy, aby w ten sposób w miarę możliwości doprowadzić do wykonania przez strony decyzji bez potrzeby stosowania środków przymusu.”

9. Zasada szybkości i prostoty postępowania art. 12 §2 kpa: „Sprawy, które nie wymagają zbierania dowodów, informacji lub wyjaśnień, powinny być załatwione niezwłocznie.”

10. Zasada pisemności postępowania art. 14 kpa: „ Sprawy należy załatwiać w formie pisemnej lub w formie dokumentu elektronicznego w rozumieniu przepisów ustawy z dnia 17 lutego 2005 r. o informatyzacji działalności podmiotów realizujących zadania publiczne (Dz. U. z 2020 r. poz. 346, 568, 695, 1517 i 2320), doręczanego środkami komunikacji elektronicznej.”

11. Zasada dwuinstancyjności postępowania art 15 kpa: „Postępowanie administracyjne jest dwuinstancyjne, chyba że przepis szczególny stanowi inaczej.”

Terminy załatwienia sprawy

Art. 35 kpa

§ 1. Organy administracji publicznej obowiązane są załatwiać sprawy bez zbędnej zwłoki.

§ 2. Niezwłocznie powinny być załatwiane sprawy, które mogą być rozpatrzone w oparciu o dowody przedstawione przez stronę łącznie z żądaniem wszczęcia postępowania lub w oparciu o fakty i dowody powszechnie znane albo znane z urzędu organowi, przed którym toczy się postępowanie, bądź możliwe do ustalenia na podstawie danych, którymi rozporządza ten organ.

§ 3. Załatwienie sprawy wymagającej postępowania wyjaśniającego powinno nastąpić nie później niż w ciągu miesiąca, a sprawy szczególnie skomplikowanej - nie później niż w ciągu dwóch miesięcy od dnia wszczęcia postępowania, zaś w postępowaniu odwoławczym - w ciągu miesiąca od dnia otrzymania odwołania.

Art. 36 kpa

§ 1. O każdym przypadku niezakończono sprawy w terminie organ administracji publicznej jest obowiązany zawiadomić strony, podając przyczyny zwłoki, wskazując nowy termin załatwienia sprawy oraz pouczając o prawie do wniesienia ponaglenia.

§ 2. Ten sam obowiązek ciąży na organie administracji publicznej również w przypadku zwłoki w załatwieniu sprawy z przyczyn niezależnych od organu.

Decyzja z ustawy o pomocy społecznej

- Jak mówiliśmy: Wysokość należności, o których mowa w ust. 1, podlegających zwrotowi oraz terminy ich zwrotu ustala się w drodze decyzji administracyjnej.
- **Czy to musi być zawsze w 1 decyzji?**
- Naczelny Sąd Administracyjny (I OSK 4/20) wskazał, że **powinna być jedna decyzja bo:** „jak to trafnie wskazał Sąd pierwszej instancji przepis ten wskazuje jakie konieczne elementy powinna zawierać decyzja wydana w przedmiocie nienależnie pobranych świadczeń z pomocy społecznej, tj.: stwierdzenie, że świadczenie zostało pobrane nienależnie, wysokość nienależnie pobranego świadczenia, obowiązek jego zwrotu oraz termin wykonania obowiązku. Z wykładni językowej owego przepisu wywieść należy, że wszystkie wymienione w nim elementy powinny znaleźć się w jednej decyzji, wydanej po przeprowadzeniu jednego postępowania rozstrzygającego wszystkie wskazane w tym przepisie kwestie. Przemawia za tym umieszczenie w wykładanym przepisie spójnika "oraz" i określenia decyzji administracyjnej w liczbie pojedynczej a nie mnogiej. Za taką interpretacją omawianego przepisu przemawia także wykładnia systemowa. Ustawodawca dążąc w ostatnich latach do ujednoczenia praktyki zwrotu świadczeń nienależnie pobranych, w różnych dziedzinach życia społecznego zmienił uregulowania dotyczące procedury ściągania tych należności. Przykładowo należy wskazać na zmiany z dniem 18 września 2015 r. art. 30 ust. 5 i 6 ustawy z dnia 28 listopada 2003 r. o świadczeniach rodzinnych (Dz. U. z 2015 r. poz. 1302, art. 3) i art. 23 ust. 2 i 4 ustawy z dnia 7 września 2007 r. o pomocy osobom uprawnionym do alimentów (Dz. U. z 2015 r. poz. 1302, art. 1). Dokonując tych zmian ustawodawca ustalił, że w sprawach nienależnie pobranych świadczeń jedną decyzją ustala się wysokość nienależnie pobranych świadczeń i orzeka się o ich zwrocie ustalając termin zwrotu. Świadczy to o tym, że ustawodawca ma na względzie uproszczenie procedur ściągania nienależnie pobranych świadczeń i szybkość postępowań w tym przedmiocie, co jest w interesie zarówno organów administracji jak i stron postępowania.

II SA/Rz 833/21, WSA w Rzeszowie

- Przepis art. 104 ust. 3 u.p.s. wskazuje, jakie konieczne elementy powinna zawierać decyzja wydana w przedmiocie nienależnie pobranych świadczeń z pomocy społecznej, tj.: stwierdzenie, że świadczenie zostało pobrane nienależnie, wysokość nienależnie pobranego świadczenia, obowiązek jego zwrotu oraz termin wykonania obowiązku. Z wykładni językowej owego przepisu wywieść należy, że wszystkie wymienione w nim elementy powinny znaleźć się w jednej decyzji, wydanej po przeprowadzeniu jednego postępowania rozstrzygającego wszystkie wskazane w tym przepisie kwestie. Przemawia za tym umieszczenie w wykładanym przepisie spójnika „oraz” i określenia decyzji administracyjnej w liczbie pojedynczej a nie mnogiej. Za taką interpretacją omawianego przepisu przemawia także wykładnia systemowa.

Wyrok WSA we Wrocławiu IV SA/Wr 44/23

- Postępowanie w przedmiocie zwrotu należności ponoszonych zastępczo przez gminę oraz odstąpienia od żądania ich zwrotu jest jednym postępowaniem. Zatem w ramach tego jednego postępowania konieczne jest wyjaśnienie, czy zachodzi szczególnie uzasadniony przypadek, zwłaszcza z uwagi na sytuację osoby zobowiązanej. **Decyzja, o której mowa w art. 104 ust. 3 u.p.s. jest wydawana jedynie w celu przeprowadzenia egzekucji obowiązku niezrealizowanego przez osobę zobowiązaną i stanowi tytuł egzekucyjny będący podstawą prawną do przeprowadzenia egzekucji administracyjnej. Zaś regulacja z art. 104 ust. 4 u.p.s. winna być interpretowana w świetle zasad i celów pomocy społecznej.** Przy czym, co istotne rozstrzygnięcie wydawane na tej podstawie (art. 104 ust. 4 u.p.s.) jest decyzją uznaniową, jednak w sensie procesowym musi zostać wydana, jeżeli został zgłoszony wniosek na podstawie art. 104 ust. 4 u.p.s. w ramach postępowania dotyczącego zwrotu należności poniesionych zastępczo przez gminę. W tym zakresie organ nie może działać z urzędu, przy czym w świetle zasad ogólnych postępowania, w szczególności zaś zasady prawdy obiektywnej, zasady zaufania i zasady informowania art. 7, art. 8 i art. 9 k.p.a., obowiązkiem organu jest pouczenie strony postępowania o jej uprawnieniach i możliwości złożenia takiego wniosku.

Decyzja w ups musi określać termin zwrotu świadczenia

orzekam

1. uznać zasiłek stały, wypłacony Panu w okresie od do w kwocie za świadczenie nienależnie pobrane,
2. nienależnie pobrane świadczenie, określone w pkt 1 w kwocie zł (słownie:) podlega zwrotowi na rachunek bankowy w Banku Nr w terminie

Nie do przyjęcia jest sytuacja, w której decyzja nie zawiera określonego przepisem art. 104 ust. 3 u.p.s. jej elementu, dotyczącego terminu zwrotu określonej w niej należności. Nie można zaakceptować w demokratycznym państwie prawnym nakładania na obywatela obowiązku zwrotu świadczeń w taki sposób, który tworzy stan niejasności co do terminu wykonania obowiązku, nie uwzględnia realnej możliwości jego wykonania przez zobowiązanego, jak też może uniemożliwić późniejsze skuteczne prowadzenie egzekucji niewykonanego obowiązku. **Wyrok WSA w Gorzowie Wielkopolski II SA/Go 756/20**

Decyzja o zwrocie świadczenia nienależnie pobranego – art. 107 kpa

- § 1. Decyzja zawiera:

- 1) oznaczenie organu administracji publicznej;

- 2) datę wydania;

- 3) oznaczenie strony lub stron;

- 4) powołanie podstawy prawnej;

- 5) rozstrzygnięcie;

- 6) uzasadnienie faktyczne i prawne;

- 7) pouczenie, czy i w jakim trybie służy od niej odwołanie oraz o prawie do zrzeczenia się odwołania i skutkach zrzeczenia się odwołania;

- 8) podpis z podaniem imienia i nazwiska oraz stanowiska służbowego pracownika organu upoważnionego do wydania decyzji;

- 9) w przypadku decyzji, w stosunku do której może być wniesione powództwo do sądu powszechnego, sprzeciw od decyzji lub skarga do sądu administracyjnego - pouczenie o dopuszczalności wniesienia powództwa, sprzeciwu od decyzji lub skargi oraz wysokości opłaty od powództwa lub wpisu od skargi lub sprzeciwu od decyzji, jeżeli mają one charakter stały, albo podstawie do wyliczenia opłaty lub wpisu o charakterze stosunkowym, a także możliwości ubiegania się przez stronę o zwolnienie od kosztów albo przyznanie prawa pomocy.

- **§ 2. Przepisy szczególne mogą określać także inne składniki, które powinna zawierać decyzja. (np. 104 ups)**

- § 3. Uzasadnienie faktyczne decyzji powinno w szczególności zawierać wskazanie faktów, które organ uznał za udowodnione, dowodów, na których się oparł, oraz przyczyn, z powodu których innym dowodom odmówił wiarygodności i mocy dowodowej, zaś uzasadnienie prawne - wyjaśnienie podstawy prawnej decyzji, z przytoczeniem przepisów prawa.

- § 4. Można odstąpić od uzasadnienia decyzji, gdy uwzględni ona w całości żądanie strony; nie dotyczy to jednak decyzji rozstrzygających sporne interesy stron oraz decyzji wydanych na skutek odwołania.

- § 5. Organ może odstąpić od uzasadnienia decyzji również w przypadkach, w których z dotychczasowych przepisów ustawowych wynikała możliwość zaniechania lub ograniczenia uzasadnienia ze względu na interes bezpieczeństwa Państwa lub porządek publiczny.

Decyzja

- Musi zawierać prawidłowe pouczenie o środkach odwoławczych.
- **Art. 112 kpa** Błędne pouczenie w decyzji co do prawa odwołania lub skutków zrzeczenia się odwołania albo wniesienia powództwa do sądu powszechnego lub skargi do sądu administracyjnego nie może szkodzić stronie, która zastosowała się do tego pouczenia.
- Musi zostać doręczona.
- **Art. 119 kpa § 1.** Decyzję doręcza się stronom na piśmie.

§2. W przypadkach wymienionych w art. 14 § 2 decyzja może być stronom ogłoszona **ustnie**. *(art. 14 § 2 Sprawy mogą być załatwiane ustnie, telefonicznie, za pomocą środków komunikacji elektronicznej w rozumieniu art. 2 pkt 5 ustawy z dnia 18 lipca 2002 r. o świadczeniu usług drogą elektroniczną (Dz. U. z 2020 r. poz. 344) lub za pomocą innych środków łączności, gdy przemawia za tym interes strony, a przepis prawny nie stoi temu na przeszkodzie. Treść oraz istotne motywy takiego załatwienia powinny być utrwalone w aktach w formie protokołu lub podpisanej przez stronę adnotacji.)*

Jakie ulgi dla świadczeniobiorców?

- Zgodnie:

- a) z art. 30 ust. 9 ustawy o świadczeniach rodzinnych

- b) art. 104 ust. 4 ustawy o pomocy społecznej,

- c) art. 25 ust. 1o ustawy o pomocy państwa w wychowywaniu dzieci,

- d) art. 23 ust. 8 ustawy o pomocy osobom uprawnionym do alimentów

Organ właściwy, który **wydał decyzję w sprawie nienależnie pobranych świadczeń rodzinnych**, może:

- a) umorzyć kwotę nienależnie pobranych świadczeń rodzinnych łącznie z odsetkami w całości lub w części,

- b) odroczyć termin płatności,

- c) rozłożyć na raty

jeżeli zachodzą szczególnie uzasadnione okoliczności dotyczące sytuacji rodziny.

Jakie ulgi można zastosować w ups?

- Art. 104 ust 4. ups: W przypadkach szczególnie uzasadnionych, zwłaszcza jeżeli żądanie zwrotu z tytułu nienależnie pobranych świadczeń w całości lub w części stanowiłoby dla osoby zobowiązanej nadmierne obciążenie lub też niweczyłoby skutki udzielanej pomocy, właściwy organ, który wydał decyzję w sprawie zwrotu należności, o których mowa w ust. 1, **na wniosek pracownika socjalnego lub osoby zainteresowanej**, może:
 - a) odstąpić od żądania takiego zwrotu,
 - b) umorzyć kwotę nienależnie pobranych świadczeń w całości lub w części,
 - c) odroczyć termin płatności,
 - d) rozłożyć na raty.

Jakie ulgi można zastosować w świadczeniach rodzinnych?

Z art. 30 ust 4 można wywnioskować, że można:

- a) odroczyć termin płatności należności,
- b) rozłożyć spłaty należności na raty,
- c) umorzyć kwotę nienależnie pobranych *świadczeń rodzinnych* łącznie z odsetkami w całości lub w części.

Jakie ulgi stosowane z ustawy o pomocy w wychowaniu dzieci?

- **Zakład Ubezpieczeń Społecznych może:**

- a) odstąpić od żądania zwrotu kwoty nienależnie pobranego *świadczenia wychowawczego* łącznie z odsetkami w całości lub w części,
- b) odroczyć termin płatności,
- c) rozłożyć na rat,

jeżeli zachodzą szczególnie uzasadnione okoliczności dotyczące sytuacji rodziny. Do nienależnie pobranego *świadczenia wychowawczego* stosuje się odpowiednio art. 84 ust. 8a-8e ustawy z dnia 13 października 1998 r. o systemie ubezpieczeń społecznych (Dz. U. z 2022 r. poz. 1009, z późn. zm.).

Art. 84 ust 8a-8e

8a. Od kwot nienależnie pobranych świadczeń, które rozłożono na raty albo których termin płatności odroczone, nie nalicza się odsetek, począwszy od dnia wpływu wniosku o udzielenie tych ulg.

8b. Rozłożenie na raty kwot należności z tytułu nienależnie pobranych świadczeń albo odroczenie terminu ich płatności następuje w formie umowy.

8c. Jeżeli dłużnik nie spłaci w terminie ustalonych przez Zakład rat, pozostała kwota staje się natychmiast wymagalna wraz z odsetkami [ustawowymi](#) za opóźnienie, w wysokości i na zasadach określonych przepisami prawa cywilnego.

8d. Należności z tytułu nienależnie pobranych świadczeń, których termin płatności odroczone lub które rozłożono na raty, nie podlegają potrąceniu z wypłacanych świadczeń.

8e. Jeżeli wpłata na poczet należności z tytułu nienależnie pobranych świadczeń nie pokrywa w całości tych należności, dokonaną wpłatę zalicza się w pierwszej kolejności na pokrycie w całości kosztów upomnienia i kosztów egzekucyjnych, a pozostałą część zalicza się proporcjonalnie na poczet kwoty nienależnie pobranych świadczeń oraz kwoty odsetek w stosunku, w jakim w dniu wpłaty pozostaje kwota nienależnie pobranych świadczeń do kwoty odsetek.

Jakie ulgi przy alimentacji?

- Organ właściwy wierzyciela, który wydał decyzję w sprawie nienależnie pobranych świadczeń z funduszu alimentacyjnego, może:
 - a) umorzyć kwotę nienależnie pobranych świadczeń wraz z odsetkami w całości lub w części,
 - b) odroczyć termin płatności
 - c) rozłożyć na raty,jeżeli zachodzą szczególnie uzasadnione okoliczności dotyczące sytuacji rodziny.

Jakie odsetki naliczamy?

**OBWIESZCZENIE
MINISTRA SPRAWIEDLIWOŚCI**

z dnia 27 września 2023 r.

w sprawie wysokości odsetek ustawowych

Na podstawie [art. 359 § 4](#) ustawy z dnia 23 kwietnia 1964 r. - Kodeks cywilny (Dz. U. z 2023 r. poz. 1610, 1615, 1890 i 1933) ogłasza się, że poczynając od dnia 7 września 2023 r. wysokość odsetek ustawowych wynosi 9,50% w stosunku rocznym.

**OBWIESZCZENIE
MINISTRA SPRAWIEDLIWOŚCI**

z dnia 16 października 2023 r.

w sprawie wysokości odsetek ustawowych

Na podstawie [art. 359 § 4](#) ustawy z dnia 23 kwietnia 1964 r. - Kodeks cywilny (Dz. U. z 2023 r. poz. 1610, 1615, 1890 i 1933) ogłasza się, że od dnia 5 października 2023 r. wysokość odsetek ustawowych wynosi 9,25% w stosunku rocznym.

Egzekucja świadczeń nienależnie pobranych

- Art. 104 ust 1. ups Należności z tytułu wydatków na świadczenia z pomocy społecznej, z tytułu opłat określonych przepisami ustawy oraz z tytułu nienależnie pobranych świadczeń podlegają ściągnięciu w trybie przepisów o postępowaniu egzekucyjnym w administracji.
- Art. 30 ust 7 usr 7. Nienależnie pobrane *świadczenia rodzinne* podlegają egzekucji w trybie przepisów o postępowaniu egzekucyjnym w administracji.
- Art. 25 ust 8 upw 8. Nienależnie pobrane *świadczenie wychowawcze* podlega egzekucji w trybie przepisów o postępowaniu egzekucyjnym w administracji.
- Art. 23 ust 6 Nienależnie pobrane świadczenia wraz z odsetkami podlegają egzekucji w trybie przepisów o postępowaniu egzekucyjnym w administracji.

Podstawowe definicje egzekucji administracyjnej

Organ egzekucyjny - rozumie się przez to organ uprawniony do stosowania w całości lub w części określonych w ustawie środków służących doprowadzeniu do wykonania przez zobowiązanych ich obowiązków o charakterze pieniężnym lub obowiązków o charakterze niepieniężnym oraz zabezpieczania wykonania tych obowiązków.

- Art. 19. [Organy egzekucyjne obowiązków o charakterze pieniężnym]
- § 1. Naczelnik urzędu skarbowego jest organem egzekucyjnym uprawnionym do stosowania wszystkich środków egzekucyjnych w *egzekucji administracyjnej* należności pieniężnych oraz do zabezpieczania takich należności w trybie i na zasadach określonych w dziale IV, z zastrzeżeniem § 2-8.

Organ rekwizycyjny - rozumie się przez to:

- a) organ egzekucyjny o tej samej właściwości rzeczowej co organ egzekucyjny prowadzący postępowanie egzekucyjne,
 - b) właściwego naczelnika urzędu skarbowego - w przypadku braku organu o tej samej właściwości rzeczowej co organ egzekucyjny prowadzący postępowanie egzekucyjne
- któremu organ egzekucyjny prowadzący postępowanie egzekucyjne zlecił wykonanie czynności egzekucyjnych.

Egzekutor - rozumie się przez to pracownika obsługującego organ egzekucyjny, uprawnionego do dokonywania czynności egzekucyjnych

Czynność egzekucyjna - rozumie się przez to wszelkie podejmowane przez organ egzekucyjny działania zmierzające do zastosowania lub zrealizowania środka egzekucyjnego

Dłużnik zajętej wierzytelności - rozumie się przez to dłużnika zobowiązanego, jak również bank, pracodawcę, podmiot prowadzący działalność maklerską, trasata oraz inne podmioty realizujące, na wezwanie organu egzekucyjnego, zajęcie wierzytelności lub innego prawa majątkowego zobowiązanego.

Podstawowe definicje egzekucji administracyjnej

Wierzyciel - rozumie się przez to podmiot uprawniony do żądania wykonania obowiązku lub jego zabezpieczenia w administracyjnym postępowaniu egzekucyjnym lub zabezpieczającym.

Zobowiązany - rozumie się przez to osobę prawną albo jednostkę organizacyjną nieposiadającą osobowości prawnej albo osobę fizyczną, która nie wykonała w terminie obowiązku o charakterze pieniężnym lub obowiązku o charakterze niepieniężnym, a w postępowaniu zabezpieczającym - również osobę lub jednostkę, której zobowiązanie nie jest wymagalne albo jej obowiązek nie został ustalony lub określony, ale zachodzi obawa, że brak zabezpieczenia mógłby utrudnić lub udaremnić skuteczne przeprowadzenie egzekucji, a odrębne przepisy na to zezwalają.

Właściwy organ jednostki samorządu terytorialnego - rozumie się przez to odpowiednio wójta, burmistrza (prezydenta miasta), starostę lub marszałka województwa.

Wstrzymanie czynności egzekucyjnych - rozumie się przez to wstrzymanie wykonania wszystkich lub części zastosowanych środków egzekucyjnych, które nie powoduje uchylecia dokonanych czynności egzekucyjnych.

Wstrzymanie postępowania egzekucyjnego - rozumie się przez to wstrzymanie wykonania zastosowanych środków egzekucyjnych, które nie powoduje uchylecia dokonanych czynności egzekucyjnych, oraz niepodejmowanie nowych środków egzekucyjnych.

Zajęcie egzekucyjne - rozumie się przez to czynność organu egzekucyjnego, w wyniku której organ egzekucyjny nabywa prawo rozporządzania składnikiem majątkowym zobowiązanego w zakresie niezbędnym do wykonania obowiązku objętego tytułem wykonawczym.

Zajęcie zabezpieczające - rozumie się przez to czynność organu egzekucyjnego, w wyniku której organ egzekucyjny nabywa prawo rozporządzania składnikiem majątkowym zobowiązanego w zakresie niezbędnym do zabezpieczenia wykonania przez niego obowiązku objętego dokumentem stanowiącym podstawę zabezpieczenia, ale która nie prowadzi do przymusowego wykonania obowiązku.

Podstawowe definicje egzekucji administracyjnej - tytuły wykonawcze

- Tytuł wykonawczy jest podstawą wszczęcia postępowania egzekucyjnego w administracji, wystawiony jest przez dokument urzędowy stwierdzający istnienie i wymagalność obowiązku który wynika z tytułu wykonawczego inaczej wystawiony przez wierzyciela dokument urzędowy, stwierdzający istnienie i wymagalność obowiązku. Zakresem tytułu wykonawczego objęte są jednolity tytuł wykonawczy (art. 26 § 1a pea.) oraz zagraniczny tytuł wykonawczy.
- **Jednolity instrument** - rozumie się przez to dokument państwa członkowskiego, o którym mowa w art. 113s ust. 1 ustawy z dnia 16 lutego 2007 r. o ochronie konkurencji i konsumentów (Dz. U. z 2021 r. poz. 275, z 2022 r. poz. 2581 i 2640 oraz z 2023 r. poz. 852); **od 20 maja 2023r.**
- **Jednolity tytuł wykonawczy** - rozumie się przez to dokument państwa członkowskiego, o którym mowa w art. 3 pkt 4 ustawy o wzajemnej pomocy.
- **Zagraniczny tytuł wykonawczy** - rozumie się przez to dokument określony w przepisach ustawy o wzajemnej pomocy.

Art. 27. [Elementy składowe tytułu wykonawczego] pea

Tytuł wykonawczy zawiera:

1) oznaczenie wierzyciela;

1a) oznaczenie organu albo organów, o których mowa w art. 17 ust. 1 pkt 1 lit. d ustawy z dnia 10 czerwca 2016 r. o delegowaniu pracowników w ramach świadczenia usług (Dz. U. z 2021 r. poz. 1140);

2) dane zobowiązanego będącego:

a) *osobą fizyczną:*

– *imię i nazwisko oraz adres jego miejsca zamieszkania,*

– *imię ojca i imię matki oraz datę urodzenia zobowiązanego, o ile są znane wierzycielowi,*

– *numer PESEL, NIP lub numer REGON, jeżeli zobowiązany taki numer posiada, albo inny numer identyfikacyjny ze wskazaniem jego rodzaju, o ile jest znany wierzycielowi,*

– numer, za pomocą którego zobowiązany został zidentyfikowany na potrzeby podatku w innym kraju,

3) treść podlegającego egzekucji obowiązku, podstawę prawną tego obowiązku oraz stwierdzenie, że obowiązek jest wymagalny, a w przypadku egzekucji należności pieniężnej - także określenie jej wysokości i rodzaju, terminu, od którego nalicza się odsetki z tytułu niezapłacenia należności w terminie, oraz rodzaju i stawki tych odsetek.

- 4) wskazanie zabezpieczenia należności pieniężnej hipoteką przymusową albo przez ustanowienie zastawu skarbowego lub rejestrowego lub zastawu nieujawnionego w żadnym rejestrze, ze wskazaniem terminów powstania tych zabezpieczeń;
- 5) wskazanie podstawy prawnej pierwszeństwa zaspokojenia należności pieniężnej, jeżeli należność korzysta z tego prawa i prawo to nie wynika z zabezpieczenia należności pieniężnej;
- 6) wskazanie podstawy prawnej prowadzenia *egzekucji administracyjnej*;
- 7) datę wystawienia tytułu, podpis, imię i nazwisko oraz stanowisko służbowe osoby upoważnionej do działania w imieniu wierzyciela;
- 8) pouczenie zobowiązanego o skutkach niezawiadomienia organu egzekucyjnego o zmianie adresu miejsca zamieszkania lub siedziby;
- 9) pouczenie zobowiązanego o przysługującym mu prawie wniesienia do wierzyciela, za pośrednictwem organu egzekucyjnego, zarzutu w sprawie *egzekucji administracyjnej* oraz o skutkach wniesienia tego zarzutu nie później niż w terminie 7 dni od dnia doręczenia odpisu tytułu wykonawczego i po upływie tego terminu;
- 9a) pouczenie zobowiązanego o przysługującym jego małżonkowi prawie do wniesienia sprzeciwu w sprawie odpowiedzialności majątkiem wspólnym;
- 10) klauzulę organu egzekucyjnego o skierowaniu tytułu do *egzekucji administracyjnej*;
- 11) wskazanie środków egzekucyjnych stosowanych w egzekucji należności pieniężnych;
- 12) datę doręczenia upomnienia, a jeżeli doręczenie upomnienia nie było wymagane, podstawę prawną braku tego obowiązku;
- 13) datę doręczenia zobowiązanemu powiadomienia o wniosku o *egzekucję administracyjnej* kary pieniężnej lub grzywny administracyjnej, o którym mowa w art. 18 ust. 1 ustawy, o której mowa w pkt 1a;
- 14) datę, do której można prowadzić egzekucję należności pieniężnej, o której mowa w art. 2 § 1 pkt 8 lit. g oraz i.

Co podlega egzekucji administracyjnej?

- należności pieniężne przekazane do *egzekucji administracyjnej* na podstawie innych ustaw np. o pomocy społecznej czy świadczeniach rodzinnych,
- odsetki,
- koszty egzekucyjne i koszty upomnienia,
- obowiązki o charakterze niepieniężnym pozostające we właściwości organów administracji rządowej i samorządu terytorialnego lub przekazane do *egzekucji administracyjnej* na podstawie przepisu szczególnego;

Egzekucję administracyjną stosuje się do obowiązków określonych w art. 2, gdy wynikają one z decyzji lub postanowień właściwych organów, albo - w zakresie administracji rządowej i jednostek samorządu terytorialnego - bezpośrednio z przepisu prawa, chyba że przepis szczególny zastrzega dla tych obowiązków tryb egzekucji sądowej.

Czynności zmierzające do zastosowania egzekucji administracyjnej

- obowiązek wszczęcia egzekucji administracyjnej (art. 6 § 1 upea.),
- sporządzenie tytułu wykonawczego (art. 26 ust. 1 upea.),
- złożenie wniosku o wszczęcie egzekucji administracyjnej.

Zasada prawnego obowiązku prowadzenia egzekucji administracyjnej (art. 6 upea)

- Nakłada ona na wierzyciela obowiązek podjęcia działań zmierzających do wszczęcia egzekucji i zastosowania środków egzekucyjnych w razie uchylania się zobowiązanego od wykonania obowiązku.
- Wierzyciel powinien podjąć środki zmierzające do zastosowania środków egzekucyjnych (art. 15 (upomnienie) i art. 26 upea).
- Obowiązkowi wierzyciela odpowiada obowiązek organu egzekucyjnego prowadzenia egzekucji, o ile tylko jest dopuszczalna.

Art. 15 upea upomnienie

§ 1. *Egzekucja administracyjna* może być wszczęta, jeżeli wierzyciel, po upływie terminu do wykonania przez zobowiązanego obowiązku, przestał mu pisemne upomnienie, zawierające wezwanie do wykonania obowiązku z zagrożeniem skierowania sprawy na drogę postępowania egzekucyjnego oraz inne dane niezbędne do prawidłowego wykonania obowiązku przez zobowiązanego, chyba że przepisy szczególne stanowią inaczej. Postępowanie egzekucyjne może być wszczęte dopiero po upływie 7 dni od dnia doręczenia tego upomnienia.

§ 1a. Upomnienie zawiera pouczenie zobowiązanego, że w przypadku niewykonania w całości obowiązku w terminie 7 dni od dnia doręczenia upomnienia zobowiązany ma obowiązek zawiadomienia wierzyciela, a po doręczeniu zobowiązanemu odpisu tytułu wykonawczego - również organu egzekucyjnego, o zmianie adresu jego miejsca zamieszkania lub siedziby.

§ 1b. Upomnienie zawiera imię i nazwisko, stanowisko służbowe oraz podpis osoby upoważnionej do działania w imieniu wierzyciela. Upomnienie generowane automatycznie może nie zawierać podpisu tej osoby.

Koszty upomnienia

- §2. Koszty upomnienia obciążają zobowiązanego i, z zastrzeżeniem § 3, są pobierane na rzecz wierzyciela. Obowiązek uiszczenia kosztów upomnienia przez zobowiązanego powstaje z chwilą doręczenia upomnienia. Koszty te podlegają ściągnięciu w trybie określonym dla kosztów egzekucyjnych.
- §3. Jeżeli wierzyciel jest jednocześnie organem egzekucyjnym, koszty upomnienia są pobierane na rzecz komórki organizacyjnej wierzyciela, do której zadań należy prowadzenie egzekucji.
- §3c. Obowiązek zapłaty kosztów upomnienia przedawnia się z upływem 3 lat, licząc od końca roku kalendarzowego, w którym wygaś egzekwowany obowiązek. Bieg terminu przedawnienia nie ulega przerwaniu i zawieszeniu. § 3d. Wierzyciel niebędący jednocześnie organem egzekucyjnym niezwłocznie zawiadamia organ egzekucyjny o przedawnieniu kosztów upomnienia.

Skuteczne doręczenie upomnienia

- **Doręczenie upomnienia musi nastąpić w trybie odpowiednio stosowanych przepisów o doręczeniach w postępowaniu administracyjnym - art. 39-49 ustawy z dnia 14 czerwca 1960 r. – Kodeks postępowania administracyjnego.**

- **Art. 39. [Sposoby doręczeń. Zasada oficjalności doręczeń]**

§ 1. Organ administracji publicznej doręcza pisma na adres do doręczeń elektronicznych, o którym mowa w art. 2 pkt 1 ustawy z dnia 18 listopada 2020 r. o doręczeniach elektronicznych, zwany dalej "adresem do doręczeń elektronicznych", chyba że doręczenie następuje na konto w systemie teleinformatycznym organu albo w siedzibie organu.

§ 2. W przypadku braku możliwości doręczenia w sposób, o którym mowa w § 1, organ administracji publicznej doręcza pisma za pokwitowaniem:

- 1) przez operatora wyznaczonego z wykorzystaniem publicznej usługi hybrydowej, o której mowa w art. 2 pkt 7 ustawy z dnia 18 listopada 2020 r. o doręczeniach elektronicznych, albo
- 2) przez swoich pracowników lub przez inne upoważnione osoby lub organy.

§ 3. W przypadku braku możliwości doręczenia w sposób, o którym mowa w § 1 i § 2 pkt 1, organ administracji publicznej doręcza pisma:

- 1) przesyłką rejestrowaną, o której mowa w art. 3 pkt 23 ustawy z dnia 23 listopada 2012 r. - Prawo pocztowe (Dz. U. z 2022 r. poz. 896, 1933 i 2042), albo
- 2) przez swoich pracowników lub przez inne upoważnione osoby lub organy.

§ 4. W przypadku doręczenia decyzji, której organ administracji publicznej nadał rygor natychmiastowej wykonalności, albo decyzji, która podlega natychmiastowemu wykonaniu z mocy ustawy, w sprawach osobowych funkcjonariuszy oraz żołnierzy zawodowych albo jeżeli wymaga tego ważny interes publiczny, w szczególności bezpieczeństwo państwa, obronność lub porządek publiczny, organ administracji publicznej może doręczyć decyzję w sposób określony w § 3. Przepisów § 1 i § 2 pkt 1 nie stosuje się.

Skuteczne doręczenie upomnienia

Art. 40. [Odbiorcy pism]

- § 1. Pisma doręcza się stronie, a gdy strona działa przez przedstawiciela - temu przedstawicielowi.
- § 2. Jeżeli strona ustanowiła pełnomocnika, pisma doręcza się pełnomocnikowi. Jeżeli ustanowiono kilku pełnomocników, doręcza się pisma tylko jednemu pełnomocnikowi. Strona może wskazać takiego pełnomocnika.
- § 4. Strona, która nie ma miejsca zamieszkania lub zwykłego pobytu albo siedziby w Rzeczypospolitej Polskiej, innym państwie członkowskim Unii Europejskiej, Konfederacji Szwajcarskiej albo państwie członkowskim Europejskiego Porozumienia o Wolnym Handlu (EFTA) - stronie umowy o Europejskim Obszarze Gospodarczym, jeżeli nie ustanowiła pełnomocnika do prowadzenia sprawy zamieszkałego w Rzeczypospolitej Polskiej i nie działa za pośrednictwem konsula Rzeczypospolitej Polskiej, jest obowiązana wskazać w Rzeczypospolitej Polskiej pełnomocnika do doręczeń, chyba że doręczenie następuje usługą rejestrowanego doręczenia elektronicznego.
- § 5. W razie niewskazania pełnomocnika do doręczeń przeznaczone dla tej strony pisma pozostawia się w aktach sprawy ze skutkiem doręczenia. Stronę należy o tym pouczyć przy pierwszym doręczeniu. Strona powinna być również pouczona o możliwości złożenia odpowiedzi na pismo wszczynające postępowanie i wyjaśnień na piśmie oraz o tym, kto może być ustanowiony pełnomocnikiem.

Skuteczne doręczenie

- **Art. 41. [Obowiązek zawiadomienia o zmianie adresu]**
 - § 1. W toku postępowania strony oraz ich przedstawiciele i pełnomocnicy mają obowiązek zawiadomić organ administracji publicznej o każdej zmianie swojego adresu.
 - § 2. W razie zaniedbania obowiązku określonego w § 1 doręczenie pisma pod dotychczasowym adresem ma skutek prawny.
- **Art. 42. [Miejsca doręczeń pism osobom fizycznym]**
 - § 1. Pisma doręcza się osobom fizycznym w ich mieszkaniu lub miejscu pracy albo na adres do korespondencji wskazany w bazie adresów elektronicznych.
 - § 2. Pisma mogą być doręczane również w lokalu organu administracji publicznej, jeżeli przepisy szczególne nie stanowią inaczej.
 - § 3. W razie niemożności doręczenia pisma w sposób określony w § 1 i 2, a także w razie koniecznej potrzeby, pisma doręcza się w każdym miejscu, gdzie się adresata zastanie.
- **Art. 43. [Doręczenie zastępcze pism dorosłemu domownikowi, sąsiadowi lub dozorczy domu]**
 - W przypadku nieobecności adresata pismo doręcza się, za pokwitowaniem, dorosłemu domownikowi, sąsiadowi lub dozorczy domu, jeżeli osoby te podjęły się oddania pisma adresatowi. O doręczeniu pisma sąsiadowi lub dozorczy zawiadamia się adresata, umieszczając zawiadomienie w oddawczej skrzynce pocztowej lub, gdy to nie jest możliwe, w drzwiach mieszkania.
- **Art. 44. [Niemożność doręczenia. Awizowanie. Fikcja doręczenia]**
 - § 1. W razie niemożności doręczenia pisma w sposób wskazany w art. 42 i 43:1)
 - operator pocztowy w rozumieniu ustawy z dnia 23 listopada 2012 r. - Prawo pocztowe przechowuje pismo przez okres 14 dni w swojej placówce pocztowej - w przypadku doręczania pisma przez operatora pocztowego;
 - 2) pismo składa się na okres czternastu dni w urzędzie właściwej gminy (miasta) - w przypadku doręczania pisma przez pracownika urzędu gminy (miasta) lub upoważnioną osobę lub organ.
 - § 3. W przypadku niepodjęcia przesyłki w terminie, o którym mowa w § 2, pozostawia się powtórne zawiadomienie o możliwości odbioru przesyłki w terminie nie dłuższym niż czternaście dni od daty pierwszego zawiadomienia.
 - § 4. Doręczenie uważa się za dokonane z upływem ostatniego dnia okresu, o którym mowa w § 1, a pismo pozostawia się w aktach sprawy.

Skuteczne doręczenie upomnienia-elektronicznie

- **Art. 39¹. [Warunki doręczania pism drogą elektroniczną]**

W przypadku doręczenia w sposób, o którym mowa w art. 39 § 1, pisma doręcza się stronie lub innemu uczestnikowi postępowania na:

- 1) adres do doręczeń elektronicznych wpisany do bazy adresów elektronicznych, o której mowa w art. 25 ustawy z dnia 18 listopada 2020 r. o doręczeniach elektronicznych, zwanej dalej "bazą adresów elektronicznych", a w przypadku pełnomocnika - na adres do doręczeń elektronicznych wskazany w podaniu, albo
- 2) adres do doręczeń elektronicznych powiązany z kwalifikowaną usługą rejestrowanego doręczenia elektronicznego, za pomocą której wniesiono podanie, jeżeli adres do doręczeń elektronicznych strony lub innego uczestnika postępowania nie został wpisany do bazy adresów elektronicznych.

- **Art. 39³. [Doręczenie wydruku pisma uzyskanego z systemu teleinformatycznego]**

§ 1. W przypadku pism wydanych przez organ administracji publicznej w postaci elektronicznej przy wykorzystaniu systemu teleinformatycznego, które zostały opatrzone kwalifikowanym podpisem elektronicznym, podpisem zaufanym albo podpisem osobistym, zaawansowaną pieczęcią elektroniczną albo kwalifikowaną pieczęcią elektroniczną, doręczenie może polegać na doręczeniu wydruku pisma uzyskanego z tego systemu odzwierciedlającego treść tego pisma.

§ 2. Wydruk pisma o którym mowa w § 1, zawiera:

- 1) informację, że pismo zostało wydane w postaci elektronicznej i podpisane kwalifikowanym podpisem elektronicznym, podpisem zaufanym albo podpisem osobistym, ze wskazaniem imienia i nazwiska oraz stanowiska służbowego osoby, która je podpisała, albo opatrzone zaawansowaną pieczęcią elektroniczną albo kwalifikowaną pieczęcią elektroniczną;
- 2) identyfikator tego pisma, nadawany przez system teleinformatyczny, za pomocą którego pismo zostało wydane.

§ 3. Wydruk pisma, o którym mowa w § 1, może zawierać mechanicznie odtwarzany podpis osoby, która podpisała pismo.

§ 4. Wydruk pisma, o którym mowa w § 1, stanowi dowód tego, co zostało stwierdzone w piśmie wydanym w postaci elektronicznej.

- **Art. 39⁴. [Ustalenie dnia doręczenia korespondencji]**

W przypadku doręczenia w sposób, o którym mowa w art. 39 § 1, do ustalenia dnia doręczenia korespondencji stosuje się przepis art. 42 ustawy z dnia 18 listopada 2020 r. o doręczeniach elektronicznych.

Moment wszczęcia postępowania egzekucyjnego

- Dzień doręczenia zobowiązanemu odpisu tytułu wykonawczego.
- Dzień doręczenia dłużnikowi zajętej wierzytelności zawiadomienia o zajęciu wierzytelności lub innego prawa majątkowego, jeżeli to doręczenie nastąpiło przed doręczeniem zobowiązanemu odpisu tytułu wykonawczego.

Uprawnienia i obowiązki wierzyciela

- Uprawnienia i obowiązki wierzyciela związane z przerwaniem toku postępowania egzekucyjnego.
- Uprawnienia i obowiązki wierzyciela dotyczące zapewnienia skutecznego przeprowadzenia egzekucji.
- Podejmowanie rozstrzygnięć oraz wyrażanie stanowiska przez wierzyciela w sprawach dotyczących postępowania egzekucyjnego.
- Prawo wierzyciela do wnoszenia środków prawnych.
- Obowiązki wierzyciela związane z ponoszeniem kosztów egzekucyjnych oraz opłaty komorniczej – co do zasady obciążony jest zobowiązany.

Uprawnienia i obowiązki wierzyciela związane z przerwaniem toku postępowania egzekucyjnego

- Wierzyciel może żądać zawieszenia postępowania egzekucyjnego (art. 56 § 1 pkt 4 upea.).
- Wierzyciel może żądać umorzenia postępowania egzekucyjnego (art. 59 § 1 pkt 9 upea.).

Zawieszenie post. egzekucyjnego art. 56

- §1. Postępowanie egzekucyjne ulega zawieszeniu w całości lub w części:
 - 1) w razie wstrzymania wykonania, odroczenia terminu wykonania obowiązku albo rozłożenia na raty spłat należności pieniężnej;
 - 2) w razie śmierci zobowiązanego, jeżeli obowiązek nie jest ściśle związany ze zobowiązaniem, a jest prowadzona egzekucja z rzeczy lub prawa majątkowego, które nie wygasło wskutek śmierci zobowiązanego;
 - 3) w razie utraty przez zobowiązanego zdolności do czynności prawnych i braku jego przedstawiciela ustawowego;
 - 4) na żądanie wierzyciela;
 - 5) w innych przypadkach przewidzianych w ustawach.

Umorzenie postępowania egzekucyjnego art. 59

- Postępowanie egzekucyjne umarza się w całości albo w części w przypadku:
 - 1) niedopuszczalności *egzekucji administracyjnej*, w tym ze względu na zobowiązanego;
 - 2) niewykonalności obowiązku o charakterze niepieniężnym;
 - 3) niespełnienia w tytule wykonawczym wymogów określonych w art. 27;
 - 4) śmierci zobowiązanego, gdy obowiązek:
 - a) jest ściśle związany ze zobowiązanym,
 - b) nie jest ściśle związany ze zobowiązanym, a egzekucja jest prowadzona wyłącznie z prawa majątkowego, które wygasło wskutek śmierci zobowiązanego;
 - 5) gdy postępowanie egzekucyjne zawieszono na żądanie wierzyciela nie zostało podjęte przed upływem 12 miesięcy od dnia zgłoszenia tego żądania;
 - 6) gdy z wnioskiem o umorzenie postępowania egzekucyjnego wystąpi wierzyciel;
 - 7) gdy odrębne ustawy tak stanowią.
- § 2. Postępowanie egzekucyjne może być umorzone w przypadku, gdy dalsza *egzekucja administracyjna* będzie bezskuteczna z powodu braku majątku lub źródła dochodu zobowiązanego, z których jest możliwe wyegzekwowanie środków pieniężnych przewyższających koszty egzekucyjne
- § 4. Organ egzekucyjny wydaje postanowienie w sprawie umorzenia postępowania egzekucyjnego na żądanie zobowiązanego, wierzyciela albo z urzędu. Postanowienie o umorzeniu postępowania egzekucyjnego zawiera informację o uchyleniu czynności egzekucyjnych zgodnie z art. 60 § 1 zdanie pierwsze.

Art. 61. [Dopuszczalność wszczęcia ponownej egzekucji]

- § 1. W przypadku umorzenia postępowania egzekucyjnego z przyczyny określonej w art. 59 § 2 postępowanie egzekucyjne wszczyna się ponownie:
 - 1) na wniosek wierzyciela o ponowne wszczęcie *egzekucji administracyjnej* - jeżeli organ egzekucyjny nie jest jednocześnie wierzycielem,
 - 2) z urzędu, poprzez wydanie zawiadomienia o ponownym wszczęciu *egzekucji administracyjnej*, o którym mowa w § 4 - jeżeli organ egzekucyjny jest jednocześnie wierzycielem - po ujawnieniu przez wierzyciela majątku lub źródła dochodu zobowiązanego, z których jest możliwe wyegzekwowanie środków pieniężnych przewyższających koszty egzekucyjne.
- § 2. Wniosek, o którym mowa w § 1 pkt 1, zawiera informacje o majątku lub źródłach dochodu zobowiązanego, z których jest możliwe wyegzekwowanie środków pieniężnych przewyższających koszty egzekucyjne, oraz inne informacje niezbędne do ponownego wszczęcia i prowadzenia *egzekucji administracyjnej*. W przypadku zmiany właściwości organu egzekucyjnego, który umorzył postępowanie egzekucyjne z przyczyny określonej w art. 59 § 2, wierzyciel przekazuje właściwemu organowi egzekucyjnemu również dalszy tytuł wykonawczy.
- § 4. Podstawą ponownego wszczęcia *egzekucji administracyjnej* jest dotychczasowy tytuł wykonawczy albo dalszy tytuł wykonawczy. Do ponownego wszczęcia *egzekucji administracyjnej* stosuje się odpowiednio przepisy o wszczęciu *egzekucji administracyjnej*, z tym że zamiast odpisu tytułu wykonawczego zobowiązanemu doręcza się zawiadomienie organu egzekucyjnego o ponownym wszczęciu *egzekucji administracyjnej*.

Dziękuję za uwagę

*R.pr Joanna Jańczy
Kancelaria Radcy Prawnego
Tel. 607741794
Email: j.janczy@radcy.in*

**Treść niniejszego szkolenia objęta jest prawami własności intelektualnej. Zezwala się uczestnikom na korzystanie z nich dla własnego użytku.*